

Asia: VN/18947/2022-SM-46

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta ja eräiksi muiksi laeiksi

1.

Yleiset huomiot CER-direktiivin kansallisesta toteuttamistavasta, kuten esimerkiksi viranomaistoiminnan järjestämisestä ja valvontamallista

CER-direktiivin riskiarviointi on tärkeää kytkeä valtakunnalliseen kokonaisturvallisuusajatteluun ja synkronoida kansallisten sekä alueellisten riskiarvioiden päivityssykli CER-direktiivin kanssa, jotta direktiivi ei jää irralliseksi kokonaisuudeksi eikä synny tarpeettomia rinnakkaisia rakenteita saman aiheen ympärille.

2.

Soveltamisalaa koskevat huomiot, kuten esimerkiksi kriittisen toimijan määrittäminen ja kriteeristön kattavuus

CER-direktiivissä ei huomioida sosiaalihoitoa kriittisenä toimijana, vaikka suomalaisessa sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmässä sosiaalihoitoon merkityksen voidaan nähdä olevan merkittävä yhteiskunnan toimintakyvyn kannalta. Sosiaalihoito vastaa Suomessa sellaisista asumiseen liittyvistä palveluista (kuten ikäihmisten ja vammaisten laitos- ja asumispalvelut), joiden järjestäminen muissa Euroopan maissa on terveydenhuollon vastuulla.

3.

Vaikutustenarviointia koskevat huomiot, kuten esimerkiksi yhteiskunnalliset vaikutukset, taloudelliset vaikutukset yrityksille, hallinnollinen taakka ja muut kustannukset sekä vaikutukset yritysten toimintaan

Esityksessä on huomioitu CER-direktiivin kansallisesta täytäntöönpanosta aiheutuvia hallinnollisia kustannuksia viranomaisille ja Huoltovarmuuskeskukselle. Kriittisille toimijoille koituvia kustannuksia ei ole esityksessä arvioitu tai huomioitu.

Esityksessä ei ole arvioitu kustannuksia, joita aiheutuu mahdollisen päällekkäisen riskiarviointityön syntymisestä erityisesti EU:n pelastuspalvelumekanismien mukaisen kansallisen riskiarviointityön ja tästä johdetun alueellisen riskiarvioinnin osalta. Kriittiseksi toimijaksi luokitetun toimijan riskiarviointityön seurauksena tunnistettujen teknisten, organisatoristen ja henkilöstöön liittyvien

turvallisuutta parantavien toimenpiteiden kustannusvaikutusta tai laajuutta ei esityksessä myöskään arvioida. Esityksen perusteluissa edellytetään kriittisen toimijan tekevän riskienarviointityön osana turvallisuutta parantavia toimenpiteitä, joilla voi olla merkittäviä kustannusvaikutuksia. Valvontaviranomaiselle on esityksessä annettu myös laajat oikeudet tiedon saamiseksi ja valvontatehtävän suorittamiseksi, ulottuen myös kriittisen toimijan tekemiin turvallisuutta parantaviin toimenpiteisiin.

4.

Valvontaa koskevat huomiot

Esityksessä valvontaviranomaiselle on annettu laajat oikeudet valvontatehtävän suorittamiseksi ja tarvittavien tietojen saamiselle kriittiseksi arvioiduilta toimijoilta. Esityksessä ei kuitenkaan ole määritelty yksityiskohtaisesti valvontaviranomaisen valvontatehtäviä. Lakiesityksessä edellytetään kriittisen toimijan toteuttavan tarpeellisia toimenpiteitä häiriönsietokykynsä varmistamiseksi, ja valvontaviranomainen voi valvoa näiden toimenpiteiden toteutumista. Valvontaan liittyvissä pykälissä valvovalle viranomaiselle on jätetty luonnoksessa runsaasti harkintavaltaa sen suhteen millaiset riskiarvioinnit tai niiden perusteella tehtävät toimenpiteet ovat riittäviä lain velvoitteiden täyttämiseksi. Lisäksi säädöstekstissä ei yksiselitteisesti ilmaista, valvooko valvontaviranomainen riskiarvion tekemistä vai sen perusteella tehtyjen toimenpiteiden toteuttamista. Pirkanmaan hyvinvointialue esittää, että laissa määriteltäisiin tarkemmin valvontaviranomaisen valvontatehtäviin ja kriittisiin toimijoihin kohdistuvat minimivaatimukset. Näin valvontaa olisi mahdollista tehdä yhdenmukaisemmin.

5.

Laiminlyöntimaksua koskevat huomiot

Ei lausuttavaa.

6.

Miten arvioitte turvallisuusselvityslakia koskevan esityksen tarpeellisuutta ja muotoilua? Millaisia turvallisuusvaikutuksia esityksellä olisi?

Ei lausuttavaa.

7.

Miten arvioitte satamien turvallisuusselvityksiä koskevan esityksen tarpeellisuutta ja muotoilua? Millaisia toiminnallisia ja taloudellisia vaikutuksia esityksellä olisi? Millaisia turvallisuusvaikutuksia esityksellä olisi?

Satamien turvallisuusselvityksiä koskeva esitys on perusteltu. Esitys parantaisi satamien turvallisuutta ja huoltovarmuutta.

8.

CER-yleislain 28 §:ään liittyen, miten arvioitte säännösehdotuksia, jotka koskevat muiden EU-jäsenvaltioiden rikosrekisteritietojen käyttämistä kriittisen toimijan työntekijästä tehtävässä turvallisuusselvityksessä (1. lakiesityksen 28§ sekä 3. ja 4. lakiesitys)?

Ei lausuttavaa.

9.

Muut huomiot

Ei lausuttavaa.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

2 Luku

Yleinen ohjaus ja kehittäminen

6 § Kriittistä infrastruktuuria ja kriittisten toimijoiden häiriönsietokykyä koskeva kansallinen riskiarviointi.

Kriittistä infrastruktuuria ja kriittisten toimijoiden häiriönsietokykyä koskeva kansallisen riskiarvioinnin kokonaisuus kattaa perustellusti useita riskiarvioinnin tasoja ja ottaa huomioon EU:n pelastuspalvelumekanismien mukaisen riskiarviokokonaisuuden. Sääntelyssä tulee täsmentää riskiarviointiin osallistuvia viranomaisia ja muita toimijoita. Sääntelyssä tulee kiinnittää huomiota siihen, ettei CER-direktiivin velvoittamaa kansallista riskiarviointia tehdä tarpeettomasti päällekkäin nykyisen menettelyn kanssa. Kansallinen riskiarviointi on myös tarpeen erottaa käsitteenä EU:n pelastuspalvelumekanismiin perustuvasta kansallisesta riskiarviosta.

4 luku

17§ Poikkeamia koskeva ilmoitusvelvollisuus

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 612/2021 51§ säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskuksista, joiden keskeisenä lakisääteisenä tehtävänä on kerätä ja jakaa tietoa oman yhteistyöalueensa sosiaali- ja terveydenhuollon häiriötilanteista, niiden uhkista sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän kantokyvystä. Sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskuksen tulee myös jakaa em. tietoa sosiaali- ja terveysministeriölle.

Nyt säädettävän lain 17§ säädettäisiin hyvin tarkasti siitä, että kriittisen toimijan on ilmoitettava poikkeamasta valvovalle viranomaiselle ja Huoltovarmuuskeskukselle. Huoltovarmuuskeskuksen tehtäväksi jäisi ilmoittaminen hallinnonalasta vastaavalle ministeriölle. Pirkanmaan hyvinvointialue esittää, että ilmoituskäytännöt tulisivat pitää mahdollisimman virtaviivaisina ja niissä tulisi huomioida olemassa olevat suorat hallinnonalakohtaiset ilmoituskäytännöt. Ilmoittamiskäytännössä tulisi olla huomioitu myös se, että valmiuskeskukset ovat velvollisia keräämään yhteistyöalueensa hyvinvointialueilta tietoa häiriötilanteista ja poikkeamista sekä välittämään tiedosta koostettua tilannekuvaa edellä mainitulla tavalla sosiaali- ja terveysministeriölle. Nyt luotavassa ilmoituskäytännössä tulee huomioida terveyspalveluiden osalta sosiaali- ja terveydenhuollon

valmiuskeskusten rooli. Nykykäytäntöjen valossa olisi yksinkertaisempaa, että olemassa olevat ilmoitusvelvollisuudet pysyvät ennallaan ja ilmoittaminen eteenpäin HVK:lle tulisi tapahtua ministeriöstä käsin. Mikäli ilmoitukset kriittiseksi määriteltävien hyvinvointialueiden terveyspalveluiden poikkeamista tai häiriöistä päädytään lailla ohjaamaan suoraan toimitettavaksi HVK:lle, tulee varmistaa tiedon palautuminen myös ko. yhteistyöalueen sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskukselle.

Koska sosiaalihuoltoa ei nyt säädettävässä laissa eikä CER-direktiivissä tunnisteta kriittiseksi toiminnoksi, ehdotettu ilmoituskäytäntö eriyttää sosiaalihuollon ja terveydenhuollon häiriötilanteista ilmoittamisen toisistaan. Siinä missä ehdotetulla mallilla terveydenhuollon häiriötilanteista ja poikkeamista ilmoitettaisiin HVK:lle ja valvovalle viranomaiselle, laajoista sosiaalihuollon häiriötilanteista ilmoitettaisiin edelleen eri käytäntöjen mukaisesti suoraan sosiaali- ja terveysministeriölle.

Peltonen Leena
Pirkanmaan hyvinvointialue - Pekka Erola, tukipalvelujohtaja/Pirha